

Inkomen biologische en gangbare melkveebedrijven sterk gestegen

Jop Woltjer en Martien Voskuilen

De koopkracht van Nederlandse akkerbouwers en melkveehouders is in de afgelopen tien jaar gemiddeld duidelijk gestegen, mede dankzij de bijzonder hoge inkomens in de afgelopen twee jaar. De hoogte en ontwikkeling van het inkomen in de gangbare en biologische melkveehouderij zijn, met uitzondering van 2022, gemiddeld vergelijkbaar. Het inkomen op de biologische melkveebedrijven schommelt echter veel minder dan op gangbare bedrijven. Beleid gericht op extensivering en natuurinclusieve landbouw zal waarschijnlijk het inkomensverschil tussen biologische en gangbare bedrijven verkleinen, afgezien van de rol van marktontwikkelingen.

In dit bericht staat het inkomen uit normale bedrijfsvoering centraal, verder aangeduid als inkomen. Het is de vergoeding die de ondernemers en hun huishoudens hebben behaald voor de inzet van hun arbeid en kapitaal in het bedrijf. Het inkomen wordt berekend door de totale opbrengsten van het bedrijf te verminderen met de betaalde kosten en afschrijvingen. Door dit kengetal uit te drukken in euro per onbetaalde arbeidsjaareenheid (oaje) is een betere vergelijking tussen bedrijven mogelijk.

Inkomensontwikkeling akkerbouw en melkveehouderij

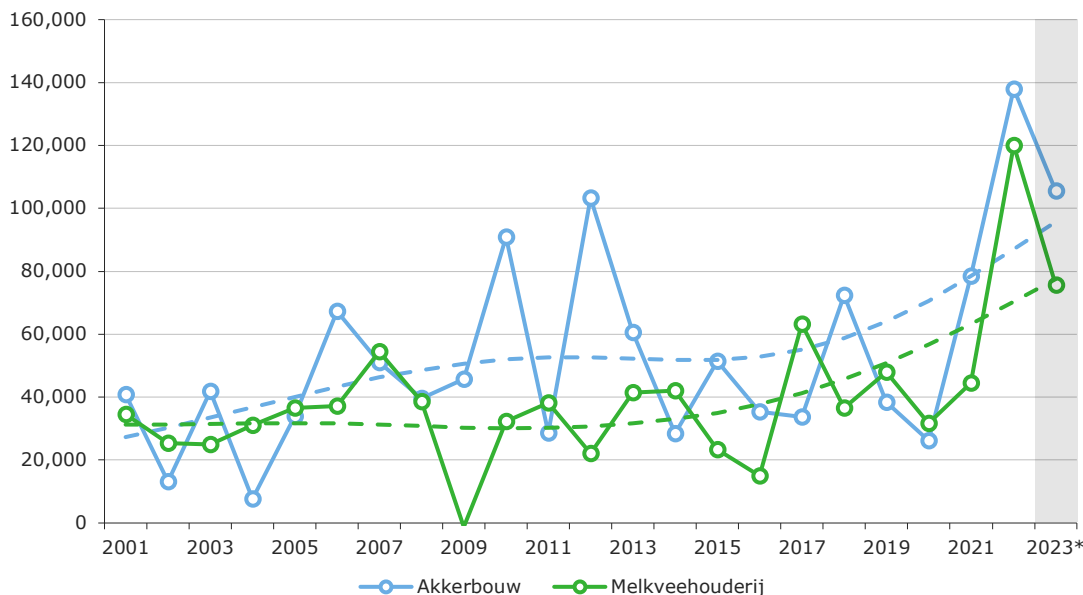
Koopkracht inkomens boeren gestegen

Het inkomen per oaje is van 2010 tot 2023 gemiddeld gestegen met 4,8 procent per jaar in de akkerbouw en 7,5% per jaar in de melkveehouderij (figuur 1). Gecorrigeerd voor inflatie bedraagt de jaarlijkse inkomensgroei 2,5% voor de akkerbouw en 5,2% voor de melkveehouderij. Ondanks aanzienlijke jaarlijkse fluctuaties is de koopkracht van de inkomens van boeren in deze sectoren over de afgelopen 10 jaar gemiddeld dus duidelijk gestegen.

Structurele inkomensgroei

Over een langere periode, van 2001 tot 2023, is het inkomen in de akkerbouw jaarlijks met 5,9 procent en in de melkveehouderij met 4,2 procent toegenomen. Deze groei is gedeeltelijk te danken aan het uitzonderlijk hoge inkomen in 2022, ondanks aanzienlijke stijgingen in kosten voor

voer, kunstmest, energie, machines en gebouwen. Het gemiddelde inkomen per oaje lag tussen 2001 en 2023 op 53.600 euro in de akkerbouw en 39.800 euro in de melkveehouderij. Akkerbouwers verdienen structureel meer dan melkveehouders, behalve aan het begin van de 21e eeuw, toen de inkomens in de akkerbouwsector daalden door de lage prijzen voor zetmeelaardappelen en granen.

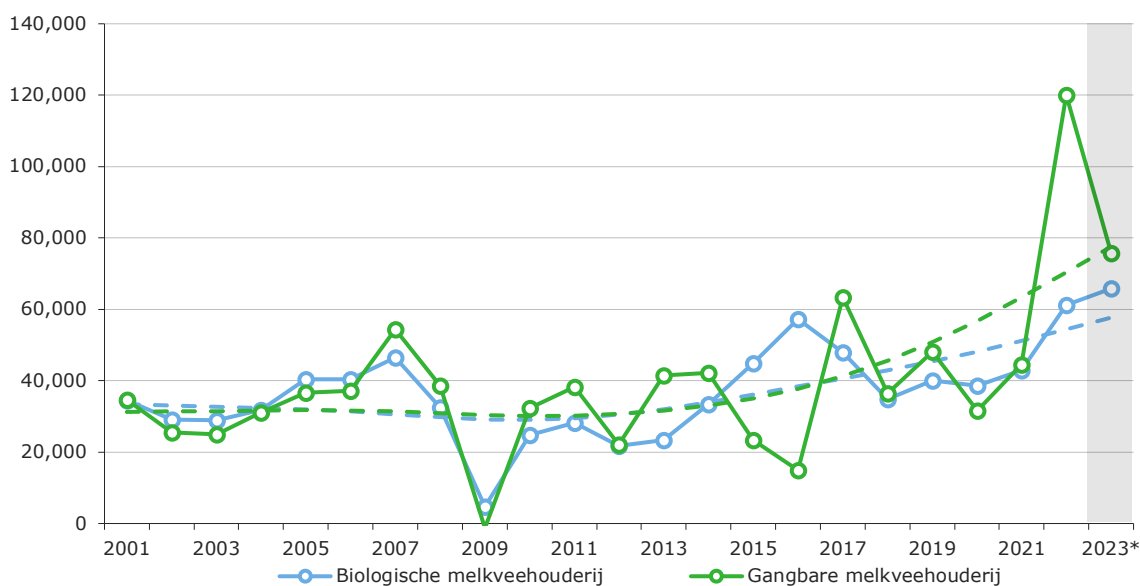
Figuur 1 Inkomen uit normale bedrijfsvoering per onbetaalde arbeidsjaareenheid¹ (euro per oaje) akkerbouw- en melkveebedrijven, 2001-2023²

Bron: Wageningen Economic Research.

Inkomensontwikkeling biologische en gangbare melkveebedrijven

Hoogte en ontwikkeling inkomen tot 2021 vergelijkbaar

Het gemiddelde inkomen van biologische melkveebedrijven voor 2023 is geraamd op 66.000 euro per oaje, een stijging van 4.000 euro ten opzichte van het vorige jaar (figuur 2).

Figuur 2 Inkomen uit normale bedrijfsvoering per onbetaalde arbeidsjaareenheid¹ (euro per oaje) biologische en gangbare melkveebedrijven, 2001-2023²

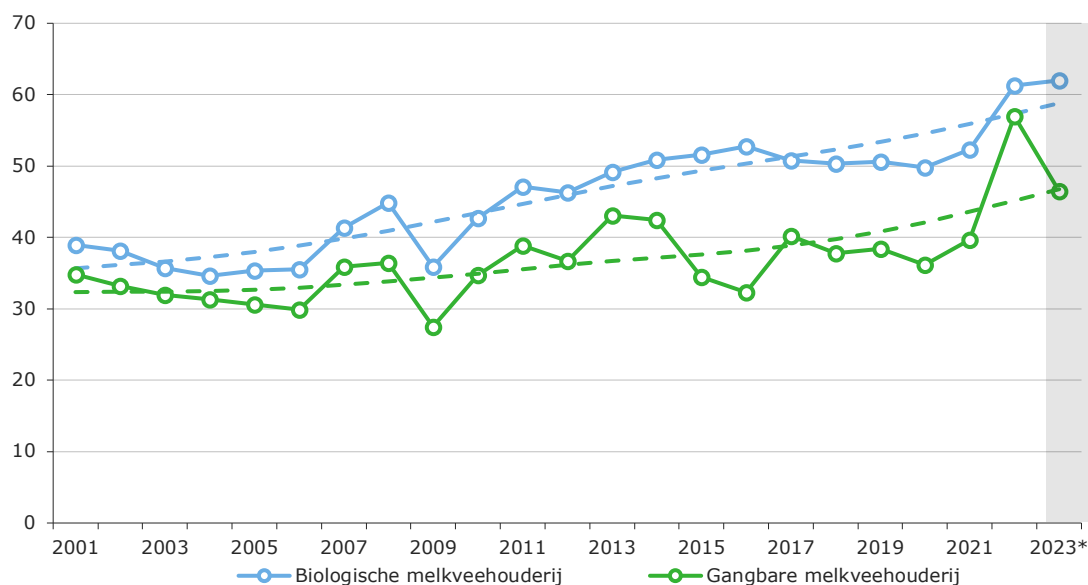
Bron: Wageningen Economic Research.

Op gangbare melkveebedrijven daalt het inkomen in de raming echter met 44.000 euro tot 78.000 euro, maar ligt daarmee nog boven dat van de biologische bedrijven. Het gemiddelde inkomen per oase op de biologische bedrijven in de periode 2001-2023 bedroeg 37.100 euro, ongeveer 3.000 euro minder dan op de gangbare bedrijven (39.800). Tot 2021 waren de inkomens gemiddeld vrijwel gelijk, maar de uitzonderlijk goede resultaten in 2022 bij gangbare bedrijven verklaren het verschil over de hele periode. De jaarlijkse inkomensvariatie op de biologische bedrijven is echter wel aanzienlijk lager dan op de gangbare bedrijven.

Biologische melkprijs loopt uit op gangbare melkprijs

Tot 2013 was de biologische melkprijs gekoppeld aan de gangbare, en werd de meerprijs bepaald door een vaste toeslag op basis van berekende meerkosten. Vanaf de ontkoppeling in 2013 bewegen de prijzen onafhankelijk van elkaar onder invloed door vraag en aanbod. De biologische melkprijs lag tot 2013 gemiddeld 6 euro boven de gangbare melkprijs, en daarna is het verschil toegenomen tot gemiddeld 12 euro tussen 2013-2023 (figuur 3).

In 2022 is de melkprijs op gangbare bedrijven gestegen tot een historisch hoogtepunt van 57 euro per 100 kilogram melk. De prijs voor biologische melk nam minder hard toe, met 9 euro tot 61 euro per 100 kilogram (figuur 3). De vraag naar gangbare melk is toegenomen, terwijl het aanbod achterblijft. Tegelijkertijd neemt het aantal biologische melkkoeien en bedrijven in Nederland gestaag toe, wat ook een toenemende vraag naar biologische producten weerspiegelt.³

Figuur 3 Melkprijs¹ (euro per 100 kg) biologische en gangbare melkveebedrijven, 2001-2023²

Bron: Wageningen Economic Research.

Intensiteit bedrijfsvoering biologische en gangbare melkveebedrijven

Biologische bedrijven veel extensiever met meer areaal

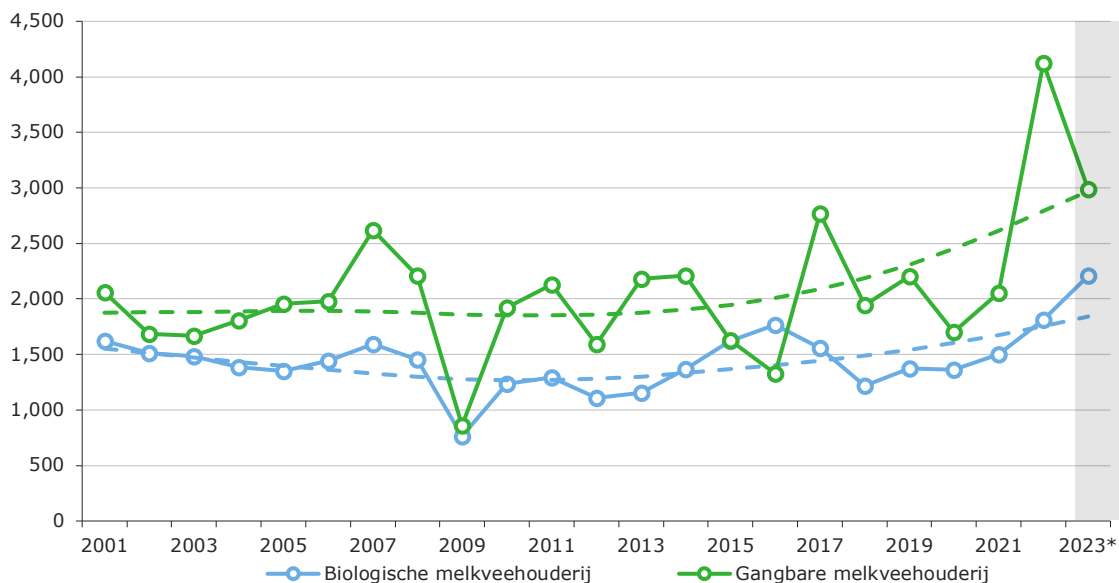
De biologische melkveebedrijven hebben een veel extensievere bedrijfsopzet dan de gangbare door de eisen aan de productiewijze. Zo gebruiken biologische melkveebedrijven geen chemische bestrijdingsmiddelen en kunstmest, kunnen ze geen derogatie toepassen, en moeten ze weidegang toepassen. De biologische melkveebedrijven hebben een veel groter areaal grond en minder melkkoeien dan de gangbare bedrijven, wat resulteert in een veel lagere veebezetting. Verder ligt de melkproductie per koe op de biologische bedrijven ruim onder die op de gangbare door het lagere bemestingsniveau en een lagere krachtvoergift. Hierdoor produceren biologische melkveebedrijven ruim de helft minder melk per hectare dan gangbare melkveebedrijven. Het

verschil in melkproductie per hectare is in de loop der jaren toegenomen door een stijging van de veebezetting op de gangbare bedrijven en een daling op de biologische.

Lagere netto toegevoegde waarde per hectare op biologische bedrijven

Het verschil in intensiteit vertaalt zich niet alleen in veel hogere opbrengsten per hectare, maar ook veel hogere non-factorkosten (zoals veevoer, kunstmest, energie, onderhoud machines en gebouwen, afschrijvingen) per hectare op de gangbare bedrijven. De totale opbrengsten zijn op deze bedrijven gestegen van gemiddeld 5.600 euro tussen 2001 en 2012 naar 7.500 euro per hectare tussen 2013 en 2021, een stijging van een derde. Op de biologische bedrijven namen de opbrengsten toe van 3.900 tot 4.600 euro per hectare, een toename van bijna een vijfde. De non-factorkosten zijn gemeten over de twee tijdvakken op de gangbare bedrijven toegenomen van 3.700 naar 5.500 euro per hectare (+49%); op de biologische bedrijven stegen ze van 2.500 naar 3.200 euro per hectare (+28%).

Het verschil tussen de totale opbrengsten per hectare en de non-factorkosten per hectare is de netto toegevoegde waarde per hectare, die een financiële maatstaf is voor de intensiteit van landbouwbedrijven. Deze ligt in de periode 2001-2023 op biologische melkveehouderijen structureel lager dan op gangbare bedrijven (figuur 4). Het verschil is toegenomen van ruim 500 euro in de periode 2001-2012 tot bijna 600 euro per hectare tussen 2013-2021. Met het bijzondere jaar 2022 erbij komt de marge ruim boven de 700 euro per hectare.

Figuur 4 Netto toegevoegde waarde per hectare¹ (euro per ha) biologische en gangbare melkveebedrijven, 2001-2023²

Bron: Wageningen Economic Research.

Duurzaamheidsscore biologische en gangbare melkveebedrijven

Biologische melkveebedrijven scoren beter op milieu, biodiversiteit en weidegang

Biologische melkveebedrijven presteren beter op duurzaamheid dan gangbare bedrijven volgens de 'integrale duurzaamheidsscore'.⁴ Verschillende kengetallen zijn daarbij ondergebracht in vier thema's: (1) diergezondheid en -welzijn, (2) klimaat en energie, (3) milieu en (4) biodiversiteit en weidegang. De biologische bedrijven scoren vooral beter op het thema biodiversiteit en weidegang door meer weidegang en meer vormen van natuurbeheer. Ook op het thema milieu (onder meer ammoniakemissie en gewasbeschermingsmiddelen) zijn de prestaties van de biologische bedrijven beter. De gunstige scores van de biologische bedrijven op deze twee thema's hangen (sterk) samen met de eisen die gesteld worden aan de biologische productie. Op het thema klimaat en energie

---

scoren de kleinere biologische bedrijven beter dan de kleinere gangbare, maar tussen de grotere biologische en gangbare bedrijven is er vrijwel geen verschil. Het thema diergezondheid en welzijn is gemeten aan de hand van het celgetal van de melk, het vervangingspercentage van de melkkoeien en het antibioticagebruik. De gangbare melkveebedrijven scoren op dit thema beter door het lagere celgetal van de melk.

Kanttekeningen bij de duurzaamheidsscore

De hiervoor aangehaalde duurzaamheidsscore moet niet te absoluut worden geïnterpreteerd, omdat het gebruik van alternatieve kengetallen of wegingen kan leiden tot andere resultaten. Verder zijn de economische resultaten (zoals hiervoor behandeld) niet in deze duurzaamheidsscore opgenomen.

Gunstig toekomstperspectief biologische melkveehouderij

De afschaffing van derogatie heeft aanzienlijke economische gevolgen voor gangbare melkveehouderijen, met stijgende mestafzetkosten en een daling van het inkomen variërend van 5.000 tot 21.500 euro per bedrijf.⁵ Biologische bedrijven, die al voldoen aan de voorwaarden zonder derogatie, worden niet geconfronteerd met deze extra kosten. Beleidsmaatregelen gericht op extensivering en natuurinclusieve landbouw zullen waarschijnlijk het inkomensverschil tussen biologische en gangbare bedrijven verkleinen, waardoor biologische bedrijfsvoering aantrekkelijker wordt. Verder worden de voordelen van duurzaamheid steeds meer erkend, wat bijdraagt aan de waardering en groei van de biologische sector. Desalniettemin wordt het toekomstperspectief van deze sector vooral bepaald door ontwikkelingen in de markt.

---

¹ De stippellijn geeft de trendontwikkeling van het inkomen uit normale bedrijfsvoering per onbetaalde arbeidsjaareenheid weer en is gebaseerd op een Hodrick-Prescott filter.

² Het inkomen uit normale bedrijfsvoering voor 2023 is gebaseerd op een raming.

³ Van der Meulen, H. (2023) Agrimatie: Resultaat Biologische Landbouw. Wageningen Economic Research <https://agrimatie.nl/ThemaResultaat.aspx?subpubID=2232&themaID=2267&indicatorID=2089>

⁴ Beldman, A. (2023) Agrimatie: Biologische landbouw. Wageningen Economic Research <https://agrimatie.nl/ThemaResultaat.aspx?subpubID=2232&themaID=2267&indicatorID=2106>

⁵ Jongeneel, R., van Asseldonk, M., Daatselaar, C., Greijdanus, A., Helming, J., & Vissers, L. (2024). Uitwerking bedrijfstypen voor duurzame landbouw: melkveehouderij en akkerbouw. (Rapport / Wageningen Economic Research; No. 2024-001). Wageningen Economic Research. <https://doi.org/10.18174/644812>

Meer informatie

Dr. P.J. Woltjer, senior onderzoeker
T +31 (0)70 3358 155
E jop.woltjer@wur.nl
www.wur.nl/economic-research

Juli 2024